

Рад примљен: 11.06.2019.
Рад прихваћен: 07.10.2019.

UDK: 165.24+141]:929Аристотел
Прегледни научни чланак
doi: 10.7251/NOE1907045

МИРОСЛАВ ГАЛИЋ

Универзитет у Бањој Луци, Филозофски факултет
miroslav.galic@ff.unibl.org

НЕКИ АСПЕКТИ АРИСТОТЕЛОВОГ РАЗУМИЈЕВАЊА ПРАКТИЧНЕ И ТЕОРИЈСКЕ СПОЗНАЈЕ У КОНТЕКСТУ ЈЕДИНСТВА СПОЗНАЈЕ

САЖЕТАК

У раду разматрамо двије врсте спознаје о којима говори Аристотел – практичну и теоријску. Циљ овог разматрања је да се у враћању на прве дефиниције појма знања укаже на то да упркос постојању различитих врста знања, спознаја једино може бити посматрана као јединство. Савремена ефикасност и употребљивост техничко-технолошког знања довела је до све већег инсистирања само на једној врсти спознаје – практичној или техничкој, што нужно води растакању јединствености спознаје.

Кључне ријечи: Ἐπιστήμη, τέχνη, спознаја, јединство спознаје, Аристотел.

Увод

Склоност савремене научне (али и у одређеном смислу политичко-економске) заједнице да појам знања посматра искључиво на основу његове практичне употребљивости и корисности представља приступ који битно доприноси растакању јединства знања као јединог, како формално тако и историјски, исправног разумијевања самог појма знања у филозофији, под условом да као циљ спознаје поставимо развој и јединственост спознаје.

То да је појам спознаје сам по себи вишеслојан и да га можемо дијелити на његове нивое, свакако није нешто савремено. Већ Аристотел ће у Никомаховој етици (*NE. VI. 1139b III.1*) говорити о пет врста спознаје: *τέχνη*, *ἐπιστήμη*, *φρόνησις*, *σοφία* и *νοῦς*, као и о њиховој „хијерархији“ и међусобној условљености.

Овдје ћемо се позабавити дјелом од пет врста – теоријском и практичном спознајом, са жељом да покажемо како упркос њиховој хијерархији постоји њихово јасно јединство, те да издвајање било које од тих врста као аутономне у односу на друге води урушавању јединства појма спознаје, а урушавањем појма и до конкретног урушавања зграде спознаје.

Теоријска спознаја (*Ἐπιστήμη*)

Појам знања у античкој филозофији у себи је носио значење нечега темељног, односно основе на коју се свако знање може даље дограђивати, а не просто посједовање знања у смислу информације, која у једном тренутку може имати једно значење или вриједност, а у другоме га промијенити. Знање је подразумијевало познавање суштине неке ствари или појаве, која је непромјењива и на основу које се може са сигурношћу изводити закључивање. Само поријекло појма на то упућује:

„Ἐπιστήμη¹ долази од споја *ἐπ-ἵσταται* који је сачињен од ријечи *ἐπι* која значи изнад или на нечему и пасива *ἵσταται* који значи стајати

¹ У цитатима ће се облици за *τέχνη* и *ἐπιστήμη* наводити онако како су наведени у изворним дјелима из којих се преносе, а тамо гдје нису кориштени као дио цитата биће писани у свом изворном грчком облику. Разлика у писању не имплицира разлику у значењу, осим ако другачије не буде наведено.

или бити постављен. Ἐπιστήμη, дакле, означава ону врсту знања на ком се може градити, односно на које се може поставити или надоградити друго знање“ (Henley, 2000: 4).

Аристотел ће у Никомаховој етици појму ἐπιστήμη недвосмислено дати значење знања о непромјењивом, јасно говорећи да све ствари и појаве које могу бити и другачије него што су дате у непосредном опажају не могу бити предметом знања:

„Шта значи знање (ἐπιστήμη) ако се строго треба држати појма а не ићи за аналогијама, биће јасно из следећег. Сви смо ми убеђени да оно што знамо може да буде само тако [како га ми знамо] и никако друкчије, јер о ономе што може и друкчије да буде не може се утврдити да ли јесте или није тако ако више није изложено нашем непосредном посматрању“ (Aristotel. NE. VI. 1139b III.2).

Аристотел ће нарочито истицати то да је свако сазнање нужно, а као нужно оно је и вјечно. Оно што је вјечно нема почетка и није пропадљиво, те је на тај начин темељно. Будући да се знање односи на ствари које нису изложене пропадању и мијени, њега је могуће подучавати, односно може га се изводити на основу познавања општих принципа. Он каже: „Знање је, према томе, способност доказивања“ (Aristotel. NE. VI.1139b III.2) и ако неко не познаје принципе из којих су изведени судови боље од самих тих судова, онда је његово знање само случајно.

Ἐπιστήμη се стога тиче универзалних принципа и представља знање које је непромјењиво у временском или просторном смислу, те које се може постићи уз помоћ аналитичке рационалности.

Аристотел је врло конзистентан у појмовном разликовању знања (ἐπιστήμη) од τέχνη. То је јасно видљиво из његовог разматрања појма практичне мудрости (φρόνησις) у VI књизи Никомахове етике:

„(...) разборитост не може бити ни знаност ни умијеће: не знаност, јер оно што се чини може бити друкчије, и не умијеће, јер је једног рода чинидба, а другог творба“² (Aristotel. NE. VI. 1140b III.3).

² У преводу Никомахове етике Радмиле Шалабалић овај дио гласи: „[О]нда практична мудрост (φρόνησις) не може бити исто што и знање (ἐπιστήμη) или уметност (τέχνη). Знање не може бити зато, што све што спада у област делања мора бити променљиво, а уметност није зато што се делање и стварање разли-

Тако јасно разликовање ова два појма још увијек не налазимо код Сократа и његових савременика.

„Иако не морамо бити склони сматрати *epistēmē* и *tehnē* као идентичне, Сократ је склон да управо то чини. У Хармиду, Сократ прелази са говора о „науци“ (*epistēmē*) изградње кућа на говор о „другим умијећима“ (*tōn allōn technōn*) у истој реченици (165d5–7)“ (Roberts, 2007: 23).

У Протагори, Сократ, објашњавајући вјештину мјерења, каже „А кад је она вјештина мјерења, нужно је умијеће и спознаја“ (Platon, *Prot.* 357b. 6–7)³, док у Ијону он приговара самом Ијону, који каже да може да говори само о Хомеру док није вјешт када су други пјесници у питању, да је лоше опремљен за говор „на основу вјештине или знања“⁴, будући да није могуће имати знање само о једном пјеснику, јер пјесничка вјештина је као цјелина јединствена за све пјесме и пјеснике.

Сократ у својим расправама покушава да дође до *téchνη ἠθικόν*

кују по појмовној врсти “ Уп. Aristotel (1958).

Уочавамо да се у ова два превода преводиоци одлучују за различита рјешења у превођењу, која могу довести до забуне. У преводу Радмиле Шалабалић (редакција превода Фрањо Баришић), преводитељица се одлучује за појмове „уметност“ и „стварање“, насупрот Ладановим „умијеће“ и „творба“. Оба ова рјешења имају своје теоријско и филолошко оправдање, али експликација проблема превођења античке литературе свакако превазилази намјере овог рада. У раду ћемо стога давати и други превод, у фуснотама, да бисмо покушали избјећи забуне.

³ Такође и: „А што да нам је животни спас у избору парних и непарних бројева, кад би требало ваљано одабрати оно чега је више или оно чега је мање (...) што би нам спасавало живот? Не би ли спознаја? И не би ли она била вјештина мјерења јер се односи на вишак и мањак?“ (356e6–357a3).

„τί δ' εἰ ἐν τῇ τοῦ περὶ τοῦ καὶ ἀρτίου αἰρέσει ἡμῖν ἢ ἡ σωτηρία τοῦ βίου,(...) εἴτ' ἐγγύς εἴτε πόρρω εἶη; τί ἂν ἔσφζεν ἡμῖν τὸν βίον; ἄρ' ἂν οὐκ ἐπιστήμη; καὶ ἄρ' ἂν οὐ μετρητικὴ τις, ἐπειδήπερ ὑπερβολῆς τε καὶ ἐνδείας ἐστὶν ἡ τέχνη;“ (356e6–357a3).

⁴ Plato. *Ion*. Perseus Digital Library. „То није тешко погодити, мој пријатељу; свак може видјети да ниси у могућности да говориш о Хомеру на основу вјештине и знања. Јер кад би умио то уз помоћ умијећа, могао би да говориш о свим другим пјесницима такође, будући да постоји пјесничко умијеће као цјелина, зар не?“ (532c 4–7).

“οὐ χαλεπὸν τοῦτό γε εἰκάσαι, ὦ ἑταῖρε, ἀλλὰ παντὶ δῆλον ὅτι τέχνη καὶ ἐπιστήμη περὶ Ὁμήρου λέγειν ἀδύνατος εἶ: εἰ γὰρ τέχνη οἷός τε ἦσθα, καὶ περὶ τῶν ἄλλων ποιητῶν ἀπάντων λέγειν οἷός τ' ἂν ἦσθα: ποιητικὴ γάρ πού ἐστιν τὸ ὅλον. ἢ οὐ;“. (532c 4–7).

URL:<http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus%3atext%3a1999.01.0179%3atext%3dIon> (28.10.2016.)

који би утјеловљивао ἐπιστήμη ἠθικόν. Уобичајен је приказ Сократа у Платоновим дијалозима у ситуацији да је позван да „пресуди“ између два потпуно различита виђења једног истог проблема који укључује врлину (ἀρετή). Тако је у Лахету упитан да разријеш дилему између Никије и Лахета од којих је Лисимах тражио савјет о томе да ли је подучавање борби најбољи начин да васпитава свога сина и на тај начин од њега створи врлу особу. Будући да се њих двојица нису могли сложити око тога да је учење борби прави начин да се постигне врлина, од присутног Сократа су затражили да као мудар човјек ову дилему ријеш. Сократ одбија да на такав начин „пресуди“ у расправи, те критикујући принцип у ком би већина одлучивала о питањима врлине, он са присутнима започиње расправу којом их упућује на то да је најбољи начин да се о томе одлучи тај да се консултује неко ко посједује вјештине које су у питању, будући да је он најпозванији да о томе суди. Једнако тако, онај који познаје врлину јесте онај који би требало да томе суди.

Сличну ситуацију имамо у Одбрани Сократовој гдје Сократ, оптужен да узима новац за подучавање, говори о томе како он нема такву врсту знања, за разлику од Горгије или Продика, те када сретне Калију, који има два сина, упита га:

„Калија (...) да су се твоји синови родили као ждрепци или јунци, било би у реду да им нађемо и најмимо неког чувара који ће их учинити лепима и добрима у врлини каква већ припада њихову роду; а то би био или какав коњар или земљорадник. Али код тебе је реч о људима, па кога намераваш да им узмеш за учитеља? Ко уме (ἐπιστήμων ἔστιν) да предаје такву врлину, људску и грађанску?“ (Platon, *Apol.* 20a).

Када му Калија одговори да има, Еуен Паранин који подучава за пет мина, Сократ каже Атињанима: „И ја сам Еуена ценио као срећна човека, ако он заиста има ту вештину (τὴν τέχνην)(...)“ (Ibid).

Како примјећује Робертс, Сократу самом није било стало до префињених појмовних дистинкција које су биле од великог значаја софистима (Roberts, 2007: 24–5); док год је начин на који се његове ријечи могу примијенити јасан и фиксиран, могу се користити било које ријечи.⁵ Сократ користи „аналогију технике“ у којој су појмови

⁵ Plato. *Charmides*. (163d 5–6): „[Д]озволићу ти да користиш која год имена желиш, само учини јасним којој ствари дајеш такво име.“ URL: <http://www>.

технике и знања међусобно замјењиви, али не у свом суштинском значењу, већ у смислу своје практичне употребе. Његов циљ јесте да укаже на то да уколико етичко знање, а то јесте знање о врлини (ἀρετή) треба да буде знање уопше, онда мора да дијели одређене карактеристике са техничким знањима, прије свега то да мора бити објективно и да га се може научити, а потом и то да знање врлине за душу представља исто што и знање технике за експерта у том пољу, односно, као што се за сваку посебну вјештину мора консултовати стручњак уколико се жели дјеловати у складу са знањем, исто вриједи и за ἀρετή, о којој не може судити неко ко не посједује знање о њој.

2. Практична спознаја (Τέχνη)

Појам τέχνη означава сферу људског утицаја, који стоји супротстављен божанској моћи природе и случаја; φύσις (природа), τύχη (случајност) и μοῖρα (судбина) — свака представља пријетњу свијету људске аутономије којој је τέχνη инструмент задобијања. За разлику од ἐπιστήμη, којим се означава „знање ради знања“ или познавање основних принципа стварности без имплициране жеље да се у ту исту стварност интервенише, τέχνη посједује експлицитно значење које се односи на практичну примјену. Већ из самог поријекла ријечи, то се може врло јасно уочити.

Појам τέχνη се изводи из индоевропског коријена „tek“ који означава дрво. У свом изворном облику, појам τέχνη је вјероватно означавао вјештину изградње кућа од трупаца и грања њиховим међусобним преплитањем, а које су градиле породице или читаво племе у заједничком раду. Како се развијала подјела рада, изградња кућа више није било нешто чиме су се бавиле породице, већ је било остављено специјализованим и релативно ријетким појединцима који су називани *tektōn* (Rooschnik, 1990: 18). „Techne, у свом предхомерском значењу, означавало је знање или вјештину *tektōna*, оног који производи нешто од дрвета“ (Rooschnik, 1990: 19).⁶

У Никомаховој етици Аристотел ће да разликује пет способности

perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus%3Atext%3A1999.01.0176%3Atext%3DCharm.%3Asection%3D163d (28.10.2016).

⁶ Такође, особа која је вјешта у изградњи кућа од дрвета јесте *architektōn*, појам који је до данас остао као онај који означава особу која је врхунски градитељ.

разума којим душа долази у посјед истине, међу којима су ἐπιστήμη и τέχνη:

„Нек буде пет начина којима душа постиже истину с помоћу изријека или нијека, а ти су: умијеће (τέχνη), знаност (ἐπιστήμη), разборитост, мудрост, умност“⁷ (Aristotel. *NE*. VI. 1139b III.1).

Аристотел означава као τέχνη способност поузданог произвођења нечега у склопу различитих околности, на бази неког промишљања. То подразумијева посједовање знања или нечега знању сличног (свјесност) о принципима на које се ослањамо. Нпр. тесарство је τέχνη које се ослања на принципе геометрије да би поуздано произвело своје резултате; пољопривреда је τέχνη која се ослања на принципе астрономије и сл. И једно и друго подразумијева неки облик свијести о могућности примјене тих аксиома и теорема: „Умијеће постаје кад од многих помисли стечених искуством настане једна опћа претпоставка о сличним стварима“⁸ (Aristotel, *Met*. 981a 5).

Оно што је основна карактеристика τέχνη јесте то да је продуктивна. Многе су вјештине које се могу разликовати према ономе на шта се односе, попут медицине која за свој продукт има здравље, или градитељства које за свој продукт има објекте, али и оних вјештина (умјетности) које немају као продукт неки конкретан објект или стање, попут музике или шаха у којима је сама музика односно партија оно што је продукт невезан за саме инструменте или фигуре. О томе Аристотел каже:

„Свако се умијеће бави настанком, наиме: изналагањем и размишљањем како да постане штогод од оних ствари које могу и бити и не бити, и којима је почело у творцу, а не у творевини“⁹ (Aristotel. *NE*. VI. 1140a IV.4).

⁷ Види: фуснота 2. У преводу Р. Шалабалић: „Нека тих способности на основу којих душа афирмацијом или негацијом долази до истине има пет: уметност (τέχνη), знање (ἐπιστήμη), практична мудрост (φρόνησις), право научно знање (σοφία) [и] спекулативно мишљење (νοῦς)“ Aristotel (1958).

⁸ У преводу Бранка Гавеле: „Уметност (τέχνη) се рађа онда када се из мноштва искуствених појмова изводи један једини општи суд применљив на све сличне случајеве“ Aristotel (1960).

⁹ У преводу Р. Шалабалић: „Целокупна уметност (τέχνη) је управљена на стварање; она је ангажовање вештине и посматрања како би настало нешто од оних ствари које могу да буду и да не буду, а чији је принцип у лицу које ствара а не у тим стварима које он ствара“ Aristotel (1958).

Док је за знање од пресудне важности то да је засновано на правилном расуђивању, односно да знање не може извирати из промјењивих и неконзистентних принципа, за саму технику то није од пресудне важности. Будући усмјерена на оно што може бити и дугачије, техника не црпи свој легитимитет у правилности расуђивања, већ је произвођење оно што је легитимише:

„Дакле, као што је речено, умијеће је творбена способност која је истински према разуму, док је неумијеће напротив творбена способност која је лажна према разуму, а и једно и друго о ономе што може бити друкчије“¹⁰ (Aristotel. *NE*. VI. 1140a IV.6).

Иако Аристотел, попут Платона, разумијева *τέχνη* као епистемички добро утемељене облике практичног дјеловања, он их, за разлику од Платона, не разумијева као блиско повезане са вјештином мјерења и квантификацијом уопште. (Angier, 2010:38) Код Сократа¹¹ смо уочили да разликовање ова два појма није од претјеране важности, све док се јасно назначује на шта се неки појам односи. Код Аристотела то није случај и он велику пажњу придаје прецизном дефинисању појмова које употребљава, али се може рећи да у својој основи појму *τέχνη* придаје једнако значење као и Сократ.

Аристотел појму *τέχνη* даје велику дозу непрецизности, односно, управо том непрецизношћу одваја од *ἐπιστήμη*. Непрецизност коју са собом носи *τέχνη* долази од његовог схватања да је повезан са случајношћу (*τύχη*). Оно што чини *τέχνη* јесте искуство, док неискуство ствара *τύχη*.¹² Како резултати искуства и неискуства могу резултирати једнаким исходима, Аристотел у том смислу сматра да се ова два појма могу односити на исте ствари, што свакако није случај са *ἐπιστήμη*.

Одсуство прецизности у *τέχνη*, али и немогућност једнако прециз-

¹⁰ У преводу Р. Шалабалић: „Уметност (*τέχνη*) је, дакле, као што смо рекли, способност стварања условљена правилним расуђивањем; а њена супротност (*ἀτεχνία*) је способност стварања али са неправилним расуђивањем; и једно и друго усмерено је на оно што може да буде и друкчије.“ Aristotel (1988) 121.

¹¹ Неки аутори сматрају да ово вриједи и за Платона. Уп: Хајдегер (1999) 15; као и: Rojcewicz (2006) 58.

¹² Уп: „(...) јер је искуство створило уметност, као што с правом каже Полос, а недостатак искуства створио је случај.“ Aristotel *Met.* 981a. Код Ладана: „...јер како каже Пол, право говорећи, искуство је начинило умјеће, а неискуство случај“ Aristotel (2001) 2.

ног дефинисања унутар онога што улази под појам знања, Аристотел јасно означава у Никомаховој етици:

„Јер се прецизност не може очекивати у подједнакој мери од свих научних излагања, као што се ни у области занатске производње не примењују свуда иста правила“ (Aristotel, *NE*. I. 1094b III.1).

Оваква формална депривилегизација τέχνη лежи у Аристотеловом схватању да се занатство темељи на искуству објективизованих појединачности, које по својој природи не познају прецизност коју посједује λόγος. (Angier, 2010: 38) Па ипак, упркос непрецизности и случајности, τέχνη представља један од облика спознаје, а зналци се више цијене него што је то случај са људима који имају само искуство. У том смислу је τέχνη спознајно веће вриједности од самога искуства, јер у себи садржи и познавање неких од основних принципа.

„Људи од искуства одиста знају да извесна ствар постоји, али не знају зашто, док људи од знања (τεχνίτας) знају и узрок постојања“ (Aristotel, *Met*. 981a).

Појам τέχνη код Аристотела, иако јасно одређен као нижи по свом спознајном статусу од појма ἐπιστήμη, ипак има вриједност унутар општијег појма спознаје, будући да је повезан са правилним расуђивањем:

„(и како нема никаква умијећа које није творбена способност према разуму, нити пак такве способности које није умијеће) умијеће је исто што и творбена способност која је истински према разуму“¹³ (Aristotel, *NE*. 1140a IV.3).

¹³ Р. Шалабалић: „[П]ошто, с једне стране, не постоји ниједна уметност (τέχνη) која не би била способност разумног стварања (μετὰ λόγου ποιητική) и, с друге стране, ниједна способност која није уметност (τέχνη), онда се може извести закључак да су уметност (τέχνη) и способност свесног и с правилним расуђивањем повезаног стварања (μετὰ λόγου ποιητική) једно исто...“ Aristotel (1958).

Закључак

Практична употребљивост спознаје, која се у савременом, како политичком тако и научном дискурсу, издваја као једина легитимна мјера вриједности сваког облика спознаје, нема своје утемељење како у самом појму знања тако ни у смислу разматрања историјске заснованости таквог погледа на спознају. Вредновање спознаје искључиво са становишта њене „корисности“, „практичне употребљивости“, „ефикасности“, „тржишности“, итд. нужно води растакању јединства спознаје као једином заиста мјеродавном разумијевању тог појма.

Као што смо утврдили, Аристотел, успостављањем својеврсне „хијерархије знања“, унутар којег ἐπιστήμη заузима хијерархијски вишу позицију, нипошто не сматра да су облици спознаје међусобно аутономни. Познавање принципа које не би повратно било примјениво на искуство било би сувише апстрактно, баш као што би искуствено знање које не би упућивало на своју укоријењеност у општијим принципима и које не би производило у нама потребу да те принципе сазнамо, било случајно, несистематско и непродуктивно. Стога смо, разматрајући разлике, али и суштинско јединство између практичне и теоријске спознаје, показали да се ниједан облик спознаје не може посматрати одвојено, а самим тим ни фаворизовати над другим. У спознаји постоји потпуно јединство и међузависност њених облика, те се ни савремена научна спознаја не може издвајати изнад других, односно, не би смјела себе издвајати из јединственог здања спознаје.

У том смислу можемо рећи да схватање спознаје као јединства свих својих облика и приступа, унутар којег (у савременом контексту) не постоји суштинска, већ само формална подјела на научно-техничко (практично) и филозофско знање, представља једини приступ појму спознаје који гарантује њен развој и цјеловитост. У супротном, постоји опасност да се због инсистирања на само једном од облика спознаје (научном) уруши читаво спознајно здање, те да се нађемо у ситуацији у којој бисмо изнова морали градити јединство које се сада разграђује. Полазећи од јединства спознаје, умјесто од растакања тог јединства, ту опасност бисмо могли (и требали) избјећи. Будућност спознаје лежи у јединству, како теоријског и практичног, тако и сваког другог облика спознаје.

Литература:

- Angier, Tom. (2010). *Techne in Aristotle's Ethics: Crafting the Moral Life*. London/New York: Continuum.
- Aristotel. (1958). *Nikomahova etika*. prev. R. Šalabalić. Beograd: Kultura.
- Aristotel. (1960). *Metafizika*. prev. B. Gavela. Beograd: Kultura.
- Aristotel. (1988). *Nikomahova etika*. prev. T. Ladan. Zagreb: Globus.
- Aristotel. (2001). *Metafizika*. prev. T. Ladan. Zagreb: Signum/Medicinska naklada.
- Aristotel. (2008). *Analitika I–II. Kategorije. O izrazu*. prev. S. Blagojević. Beograd: Paideia.
- Хајдегер, Мартин. (1999). „Питање о техници“ у: Предавања и расправе. Београд: Плато. 9–32.
- Rojcewicz, Richard. (2006). *The Gods and Technology: A Reading of Heidegger*. New York: SUNY Press.
- Henley, Catriona. (2000). *Being and God in Aristotle and Heidegger: The Role of Method in Thinking Infinite*. Lanham: Rowman & Littlefield.
- Plato. *Charmides*. Perseus Digital Library. URL:<http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus%3Atext%3A1999.01.0176%3Atext%3DCharm.%3Asection%3D163d> (28.10.2016).
- Plato. *Ion*. Perseus Digital Library. URL:<http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus%3Atext%3A1999.01.0179%3Atext%3DIon> (28.10.2016.)
- Platon. (1975). *Protagora*. Zagreb: Naprijed.
- Platon. (1985). *Odbrana Sokratova. Kriton. Fedon*. Beograd: BIGZ.
- Roberts, Clifford Masood. (2007). *Wisdom in Practice: Socrates' Conception of Technē*. Master rad. Queen's University Kingston, Ontario, Canada.
- Roochnik, David. (1998). *Of Art and Wisdom: Plato's Understanding of Techne*. University Park: Pennsylvania State University.

MIROSLAV GALIĆ

University of Banja Luka, Faculty of Philosophy
miroslav.galic@ff.unibl.org

SOME ASPECTS OF ARISTOTLE'S UNDERSTANDING OF PRACTICAL AND THEORETICAL KNOWLEDGE IN THE CONTEXT OF THE UNITY OF KNOWLEDGE

ABSTRACT

The paper discusses two types of knowledge Aristotle speaks of - practical and theoretical. The aim of this discussion is to show, by returning to the first definitions of the concept of knowledge, that despite the existence of different types of knowledge, it can only be seen as unity. The modern efficiency and usability of technical and technological knowledge has led to an increasing insistence on only one type of knowledge - practical or technical, which necessarily leads to the dissipation of the unity of knowledge.

Keywords: Ἐπιστήμη, τέχνη, knowledge, unity of knowledge, Aristotle.